

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1So/70/2012
Identifikačné číslo spisu:	5012200263
Dátum vydania rozhodnutia:	11.06.2013
Meno a priezvisko:	JUDr. Igor Belko
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2013:5012200263.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Igora Belka a z členov Ing. JUDr. Miroslava Gavalca PhD. a JUDr. Eleny Berthotyovej PhD., v právnej veci navrhovateľky: B., bytom A., proti odporkyni: Sociálna poisťovňa - ústredie, Bratislava, Ul. 29. augusta č. 8, o vdovský dôchodok, o odvolaní odporkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline, č. k. 25Sd/95/2012-160 zo dňa 09. augusta 2012, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline, č. k. 25Sd/95/2012-160 zo dňa 09. augusta 2012 p o t v r d z u j e .

Konanie o odvolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Žiline, č. k. 25Sd/95/2012-160 zo dňa 09. augusta 2012 z a s t a v u j e .

Navrhovateľke náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

Krajský súd v Žiline rozsudkom uvedeným vo výroku tohto rozhodnutia z dôvodov podľa § 250j ods. 2 písm. b/ a c/ OSP zrušil vyššie uvedené rozhodnutia odporkyne pod č. 655 130 7081 a č. 655 130 7081 0 týkajúce sa vdovského dôchodku navrhovateľky priznaného jej podľa ustanovení § 74, § 81 ods. 6 a § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“). O trovách konania rozhodol krajský súd tak, že navrhovateľke ich náhradu nepriznal.

Krajský súd tak rozhodol potom, čo na základe tvrdenia zástupkyne odporkyne, že zmluva o postúpení pohľadávky tretej osobe sa v dávkovom spise nenachádza, dospel k záveru, že v správnom konaní nebolo bezpochybne preukázané, že spoločnosť BA One, s. r. o., ktorej bola postúpená pohľadávka odporkyne na poistnom nebohého manžela navrhovateľky, nemá 100 %-nú majetkovú účasť štátu a v súvislosti s tým teda podľa názoru krajského súdu nebolo preukázané, že pohľadávka na poistnom za obdobie 01.10.1995 - 31.07.1997 nie je pohľadávkou podľa § 277b ods. 1 zákona a či je možné toto obdobie hodnotiť ako obdobie dôchodkového poistenia.

Proti rozsudku podala odporkyňa včas odvolanie a žiadala ho zmeniť a svoje napadnuté rozhodnutia potvrdiť. Uviedla, že Q. bol od 09.03.1991 do 13.07.1997 prihlásený ako samostatne zárobkovo činná osoba (ďalej len „SZČO“). Z poistného, ktoré mal uhradiť, neuhradil poistné za obdobie od 01.10.1995 do 31.07.1997 - táto pohľadávka bola predpísaná osobitným rozhodnutím a dlžník ju odporkyni uhradil len čiastočne - tak, že neuhradená ostala naďalej suma 17.679 Sk, ktorá bola postúpená spoločnosti BA One, s. r. o., so sídlom v Bratislave, a to na základe zmluvy o postúpení pohľadávok č. 3 zo dňa 29.07.2008, podľa § 149 ods. 1 až 11 zákona v znení zákona č. 555/2007 Z. z. a podľa § 269 ods. 2 Obchodného zákonníka. Odporkyňa konštatovala, že týmto zanikla povinnosť zaplatiť poistné odporkyni s poukazom na § 149 ods. 9 písm. a/ zákona v znení zákona č. 555/2007 Z. z.. Odporkyňa zdôraznila, že žiaden právny prepis neumožňuje považovať splnenie záväzku z postúpenej pohľadávky za uhradenie poistného odporkyni, a preto v žiadnom prípade nemožno považovať uvedené obdobie za obdobie dôchodkového poistenia. Poukázala na príslušné zákonné ustanovenia, predovšetkým na § 78 ods. 1 zákona tvrdiac, že obdobie účasti na dôchodkovom zabezpečení osôb, za ktoré nebolo zaplatené poistné do 31.12.2003, možno hodnotiť ako obdobie dôchodkového poistenia až od zaplatenia celej sumy dlžného poistenia. Preto teda ani obdobie od 01.10.1995 do 31.07.1997 nemožno hodnotiť ako obdobie dôchodkového poistenia, nakoľko za toto obdobie nebola zaplatená (odporkyni) celá suma poistného. Uhradenie dlhu na poistnom po postúpení pohľadávky sa v zmysle § 277b ods. 1 zákona považuje za uhradenie poistného odporkyni len v tom prípade, že pohľadávka bola postúpená spoločnosti so 100 %-nou majetkovou účasťou štátu. V danom prípade však spoločnosť BA One, s. r. o., ktorej bola pohľadávka postúpená, nie je spoločnosťou so 100 %-nou účasťou štátu, a preto uhradenie záväzku z postúpenej pohľadávky tejto spoločnosti nemožno v žiadnom prípade považovať za uhradenie poistného. Krajskému súdu vytykala, že jej uložil preukázať, že táto spoločnosť nie je spoločnosťou so 100 %-nou majetkovou účasťou štátu, hoci je to skutočnosť, ktorá jednoznačne vyplýva z výpisu z obchodného registra. Preto odporkyňa nesúhlasila so záverom krajského súdu o nedostatočne zistenom skutkovom stave.

Navrhovateľka vo vyjadrení k odvolaniu odporkyne tvrdila, že v dobrej viere splácali dlh na poistnom, pričom sa domnievali, že tým plnia odporkyni. Uvedené konanie odporkyne, ktorá bez vedomia jej nebohého manžela postúpila pohľadávku inej spoločnosti, označila za neetické a nespravodlivé. Vyjadrila názor, že nemožno transformovať pohľadávku určenú na poistné. Tvrdila, že bolo povinnosťou odporkyne po postúpení pohľadávky zabezpečiť, aby uhradený dlh bol použitý na splatenie dlžného poistného. Ďalej namietala skutočnosti týkajúce sa exekučných konaní v súvislosti s vymáhaním dlžného poistného. Z uvedených dôvodov žiadala rozsudok krajského súdu potvrdiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 250s OSP v spojení s § 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo, odvolanie prejednal bez nariadenia pojednávania v súlade s § 250ja ods. 2 OSP a jednomyseľne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z.) dospel k záveru, že odvolanie odporkyne nie je dôvodné. Rozsudok verejne vyhlásil dňa 11.06.2013 po tom, čo deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk najmenej päť dní vopred (§ 156 ods. 1 a 3 OSP).

Z pripojeného spisového materiálu, ktorého súčasťou bol aj administratívny spis odporkyne, odvolací súd zistil, že odporkyňa rozhodnutím zo dňa 24.01.2012 priznala navrhovateľke vdovský dôchodok podľa ustanovení § 74, § 81 ods. 6 a § 82 zákona. Ďalšími rozhodnutiami bol priznaný dôchodok upravovaný v zmysle príslušných zákonných ustanovení. Vo výrokovej časti uvedené rozhodnutia napadla navrhovateľka opravným prostriedkom, v ktorom namietala výšku vdovského dôchodku predovšetkým v súvislosti s nezapočítaním obdobia poistenia jej manžela od 01.10.1995 do 31.07.1997.

Odvolací súd preskúmal rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v medziach dôvodov odvolania odporkyne (§ 212 ods. 1 OSP), pričom v rámci odvolacieho konania skúmal aj napadnuté rozhodnutia odporkyne a zistil, že boli dané predpoklady na zrušenie rozhodnutí odporkyne, keďže táto v konaní nepreukázala existenciu zmluvy o postúpení pohľadávky tretej osobe, ktorou mala byť spoločnosť BA One, s. r. o. Bratislava, a pretrvávajú pochybnosti, či ide o spoločnosť so 100 %-

nou majetkovou účasťou štátu (tak ako to predpokladá ust. 277b ods. 1 zákona) a teda, či pohľadávku za obdobie od 01.10.1995 do 31.07.1997 možno považovať za zaplatenú a uvedené obdobie možno tak hodnotiť ako obdobie dôchodkového poistenia tak ako to má na mysli ust. 277b ods. 1 zákona.

Podľa § 149 zákona v znení zákona č. 555/2007 Z. z. pohľadávku okrem pohľadávky na poistnom na nemocenské poistenie a na dôchodkové poistenie pred rokom 1994 vrátane penále, ktoré súvisí s týmto poistným, a okrem pohľadávky na dávkach, môže Sociálna poisťovňa za podmienok ustanovených týmto zákonom postúpiť tretej osobe, ak tento zákon neustanovuje inak (ods. 1).

O postúpení pohľadávky vrátane práv zo zabezpečenia pohľadávky uzatvára Sociálna poisťovňa s tretou osobou písomnú zmluvu o postúpení pohľadávky (ďalej len „zmluva“) za odplatu. Na zmluvu sa vzťahuje Obchodný zákonník (ods. 4).

Sociálna poisťovňa môže uzatvoriť zmluvu s tretou osobou, len ak táto osoba má voči Sociálnej poisťovni vyrovnané všetky záväzky podľa tohto zákona. Na výber najvhodnejšieho návrhu na uzatvorenie zmluvy predloženého tretou osobou sa vzťahujú ustanovenia Obchodného zákonníka o obchodnej verejnej súťaži (ods. 5).

Sociálna poisťovňa je povinná bez zbytočného odkladu oznámiť postúpenie pohľadávky fyzickej osobe alebo právnickej osobe, voči ktorej Sociálnej poisťovni vznikla pohľadávka. Súhlas tejto osoby s postúpením pohľadávky sa nevyžaduje (ods. 6).

Právo nakladať s postúpenou pohľadávkou prechádza na tretiu osobu uzatvorením zmluvy a uhradením odplaty za postúpenú pohľadávkou na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici (ods. 8).

Od prechodu práva nakladať s postúpenou pohľadávkou na tretiu osobu táto pohľadávka prestáva byť pohľadávkou Sociálnej poisťovne a súčasne zaniká:

- a) povinnosť fyzickej osoby alebo právnickej osoby uvedenej v odseku 6 splniť záväzok voči Sociálnej poisťovni v rozsahu postúpenej pohľadávky,
- b) oprávnenie Sociálnej poisťovne nakladať s postúpenou pohľadávkou (ods. 9).

Od prechodu práva nakladať s postúpenou pohľadávkou na tretiu osobu vzniká:

- a) povinnosť fyzickej osoby alebo právnickej osoby uvedenej v odseku 6 splniť záväzok voči tretej osobe v rozsahu postúpenej pohľadávky,
- b) právo tretej osoby vyžadovať peňažné plnenie od fyzickej osoby alebo právnickej osoby uvedenej v odseku 6 v rozsahu postúpenej pohľadávky,
- c) právo tretej osoby vymáhať postúpenú pohľadávkou (ods. 10).

Podľa § 277b ods. 1 zákona pohľadávky na poistnom na nemocenské poistenie, dôchodkové zabezpečenie, na poistnom na poistenie zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a pri chorobe z povolania a pohľadávky na príspevku na poistenie v nezamestnanosti a príspevku do garančného fondu vzniknuté do 31.12.2002, pohľadávky na penále a na pokutách súvisiacich s platením poistného a príspevkov uložených do 31.12.2002 podľa predpisov účinných do 31.12.2003 voči zdravotníckym zariadeniam, môže Sociálna poisťovňa postúpiť podľa § 149 za odplatu tretej osobe, ktorou je právnická osoba so 100 % majetkovou účasťou štátu určená ministerstvom po dohode s ministerstvom financií; § 149 ods. 5 druhá veta sa nepoužije. Suma odplaty za postúpenie pohľadávok podľa prvej vety nemôže byť nižšia ako suma dlžného poistného a dlžných príspevkov.

Podľa § 78 ods. 1 zákona povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnnej osobe a dobrovoľne dôchodkovo poistenej osobe, ktoré nezaplatili včas a v správnej sume poistné na dôchodkové poistenie za obdobie, za ktoré boli povinné platiť poistné na dôchodkové poistenie, sa toto obdobie započíta na nárok na starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok a invalidný dôchodok a na určenie ich sumy ako obdobie dôchodkového poistenia odo dňa, v ktorom bola zaplatená celá suma dlžného poistného na dôchodkové poistenie. To platí aj na nárok na vdovský dôchodok, vdovecký

dôchodok a sirotsky dôchodok po fyzickej osobe uvedenej v prvej vete a na určenie ich sumy, ak vdova, vdovec alebo sirota zaplatili dlžnú sumu poistného na dôchodkové poistenie po fyzickej osobe uvedenej v prvej vete. Na účely určenia sumy starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku zomretého poistenca sa poistné zaplatené podľa druhej vety považuje za zaplatené ku dňu jeho smrti.

Zo spisu je zrejmé, že nebohý manžel navrhovateľky Q. bol prihlásený do poistenia ako SZČO od 09.03.1991. Poistné zaplatil za obdobia 01.03.1991 - 30.09.1995, 01.07.2003 - 30.06.2004 a 01.07.2005 - 30.12.2007. Poistné za obdobie 01.10.1995 - 31.07.1997 neuhradil. Dlžník bol pobočkou odporkyne vyzvaný k úhrade dlžnej sumy a poistné bolo tiež predpísané samostatným rozhodnutím pobočky odporkyne v Čadci č. 200-918-4002/98-A zo dňa 22.10.1998, a to v sume 58.579 Sk. Dlžník dlžné poistné uhradil len sčasti, avšak neuhradil sumu 17.679 Sk. Neuhradená suma bola postúpená tretej osobe, spoločnosti BA One, s. r. o., Lermontovova 18, Bratislava, na základe zmluvy o postúpení pohľadávok č. 3 zo dňa 29.07.2008 podľa § 149 ods. 1 až 11 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 555/2007 Z. z. a § 269 ods. 2 Obchodného zákonníka. Dňa 26.09.2008 spoločnosť BA One, s. r. o., vyzvala menovaného na úhradu nedoplatku. Menovaný uhradil sumu 17.679 Sk (586,83 €) Sociálnej poisťovni až po postúpení pohľadávky spoločnosti BA One, s. r. o., a z uvedeného dôvodu bola suma 17.679 Sk prevezená spoločnosti BA One, s. r. o..

Krajský súd podľa názoru odvolacieho súdu vyslovil dôvodné pochybnosti o závere odporkyne, o ktoré oprela svoje rozhodnutia, že pohľadávku za obdobie od 01.10.1995 do 31.07.1997 nemožno považovať za zaplatenú a uvedené obdobie nie je možno tak hodnotiť ako obdobie dôchodkového poistenia tak ako to má na mysli ust. 277b ods. 1 zákona a s uvedeným názorom sa nestotožňuje ani odvolací súd. Podľa názoru odvolacieho súdu, ak nie je sporné, že odporkyňa po postúpení pohľadávky obdržala odplatu za postúpenú pohľadávku, (ktorá pohľadávka vznikla neuhradením predpísaného poistného poisteným - navrhovateľom v stanovených lehotách), potom zaplatenie úhrady za postúpenú pohľadávku na poistnom na dôchodkové poistenie má za následok, že pri posudzovaní nároku na dávku nemožno vylúčiť z doby poistenia obdobie, za ktoré bola zaplatená. Odvolací súd v tejto súvislosti poukazuje na Rozhodnutie č. 52 Zbierky stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky za rok 2011 publikovanej v zosbite č. 5 roč. 2011 na internetovej stránke NS SR www.nsud.sk - rozsudok NS SR z 31.07.2009 sp. zn. 9So/178/2008. Súd v prejednávanej veci nezistil dôvod odchyliť sa od publikovaného právneho názoru, ktorý bol uplatnený aj v iných prípadoch.

Odvolací súd zdôrazňuje, že výkonom sociálneho poistenia (ako štátnej politiky) je zákonom poverená Sociálna poisťovňa, ktorá je verejnoprávnou inštitúciou zriadenou na tento účel (§ 120 ods. 1, 2 zákona).

Z teórie práva vyplýva, že základným princípom pre interpretáciu právneho textu je jeho interpretácia v prospech účelu, ktorý právna norma plní. Ak sleduje právna norma určitý cieľ, je nutné ju interpretovať tak, aby bol tento cieľ umožnený a nie aby jeho dosiahnutie bolo výkladom normy sťažené. Ak teda zákon v systéme sociálneho poistenia poskytuje možnosť dodatočného zaplatenia dlžného poistenia (za obdobie účasti na dôchodkovom zabezpečení, za ktoré nebolo zaplatené poistné do 31.12.2003) a túto skutočnosť spája s možnosťou zhodnotenia tohto obdobia ako obdobia dôchodkového poistenia od dňa zaplatenia dlžného poistného (v zmysle § 78 ods. 1 zákona) niet legitímneho dôvodu na odopretie takejto možnosti aj v prípade zaplatenie takejto platby formou úhrady za postúpenú pohľadávku. Základ k takému záveru poskytuje skutočnosť, že poistné je prísne účelová platba a jeho zaplatenie by malo vždy smerovať k účelu, na ktorý slúži, t. j. k poisteniu poistenca. Ak teda odporkyňa dostala za postúpenú pohľadávku zaplatené, niet dôvodu, pokiaľ došlo k zaplateniu dlžného poistného v rozsahu zakladajúcom nárok na invalidný dôchodok, aby v takomto prípade nedošlo aj k zhodnoteniu uvedenej doby rozhodného obdobia tak, ako to namietala navrhovateľka.

V nadväznosti na uvedené sa nemožno stotožniť s názorom odporkyne, že doba samostatnej zárobkovej činnosti môže byť zhodnotená ako obdobie dôchodkového poistenia len v prípade dodatočného uhradenia dlžného poistného Sociálnej poisťovni, pričom odporkyňa sama uvádza, že vzhľadom na zánik vyššie uvedeného záväzkovoprávneho vzťahu medzi odporkyňou a navrhovateľom k úhrade dlžného poistného po postúpení pohľadávky a úhrade odplaty dôjsť nemôže. Súd nezdieľa však ani názor

odporkyne o zániku záväzkovoprávneho vzťahu medzi odporkyňou a navrhovateľom, keďže ako už bolo naznačené Sociálna poisťovňa je verejnoprávnou inštitúciou zriadenou zo zákona za účelom výkonu sociálneho poistenia, ktorá v rámci svojich právomocí okrem iného o výške dlžného poistného rozhoduje predpísaním dlžného poistného (§ 178 ods. 1 písm. a/ bod 8 zákona č. 461/2003 Z. z.), preto je nepochybné, že vo vzťahu sociálna poisťovňa - poistenec (prípadne zamestnávateľ) nejde o záväzkový vzťah dlžníka a veriteľa, ale ide o vzťah verejnoprávny, založený na oprávnení sociálnej poisťovne na poistné a zákonnej povinnosti poistenca (al. zamestnávateľa) poistné platiť a odvádzať na účely stanovené zákonom.

Podľa názoru odvolacieho súdu povinnosť poistenca zaplatiť dlžné poistné, aj po postúpení pohľadávky poisťovňou, je a zostáva aj naďalej povinnosťou zaplatiť dlžné poistné, pričom poistený nemá žiadnu možnosť platiť poisťovni priamo, práve v dôsledku postúpenia pohľadávky. Postúpením pohľadávky nemohla poisťovňa založiť poistenému žiadnu inú povinnosť, než ktorá mu vznikla zo zákona, na platenie a odvod poistného, resp. na doplatenie poistného v zmysle rozhodnutia odporkyne. Zo žiadneho ustanovenia zákona č. 461/2003 Z. z. pritom nevyplýva oprávnenie poisťovne vylúčiť doby poistenia, za ktoré bolo poisteným zaplatené dlžné poistné čo aj inému subjektu (postupníkovi), na ktorý poisťovňa previedla pohľadávku na poistnom. Podľa názoru odvolacieho súdu bude vecou odporkyne, aby vyhodnotila okolnosti zaplatenia dlžného poistného tak, akoby ich poistený zaplatil (vo výške a v čase) priamo poisťovni. Samotná výška úhrady zaplatenej poisťovni postupníkom je pre posúdenie vzťahu poisťovne a poisteného podľa názoru odvolacieho súdu irelevantná.

S poukazom na uvedené odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa (aj keď s uvedením ďalších dôvodov) ako vecne správny v zmysle ust. § 219 ods. 1 OSP potvrdil.

Proti rozsudku krajského súdu podala odvolanie aj navrhovateľka, ktorá ho však svojim podaním doručeným krajskému súdu dňa 17.09.2012 v celom rozsahu vzala späť. Z tohto dôvodu odvolací súd konanie o odvolaní navrhovateľky s poukazom na § 207 ods. 2 v spojení s § 250ja ods. 3 posledná veta OSP zastavil.

Vzhľadom na to, že v odvolacom konaní úspešná navrhovateľka si žiadne trovy neuplatnila, súd jej v súlade s ust. § 250k ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1, § 250l ods. 2 a § 224 ods. 1 a 2 OSP náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.